

PÓŁ WIEKU
STOWARZYSZENIA ARCHIWISTÓW POLSKICH
W GDAŃSKU
1965-2015
DZIEJE – LUDZIE – PRACA W ARCHIWACH

pod redakcją
Sławomira Kościelaka
i Moniki Płuciennik

Gdańsk 2015

Recenzja wydawnicza: prof. UG, dr hab. Marek Stażewski

Projekt graficzny i skład: Paweł Tarełko

Korekta: Alicja Turek

ISBN: 978-83-931483-4-9

Nakład: 300 egzemplarzy

Uczestnicy projektu:

Egzemplarz nieprzeznaczony do sprzedaży

Tytułem wstępu

Pół wieku temu, z inicjatywy wielu osób i licznych środowisk zawodowych, tworzących ówczesną państwową służbę archiwalną, powstało Stowarzyszenie Archiwistów Polskich (dalej SAP). Spotkanie założycielskie Stowarzyszenia odbyło się w marcu 1964 roku, natomiast pierwszy Walny Zjazd Delegatów SAP miał miejsce dokładnie rok później, tj. w marcu 1965 roku. Już wtedy wzięli w nim udział przedstawiciele gdańskiego środowiska archiwistów, a w konsekwencji ich działań - 14 czerwca 1965 roku zainaugurował istnienie gdański Oddział SAP. Pierwsi członkowie gdańskiej struktury Stowarzyszenia wywodzili się głównie - choć nie tylko - spośród pracowników wojewódzkich i powiatowych archiwów państwowych. Taka formuła lokalnej organizacji archiwistów w latach 80-tych XX wieku przeżyła jednak pewien kryzys, by ulec zawieszeniu u progu okresu transformacji w 1991 roku. Reaktywowany po kilku latach, w grudniu 1996 roku - w nowej rzeczywistości politycznej Rzeczypospolitej Polskiej - gdański Oddział SAP stał się organizacją jednoczącą nie tylko klasycznych przedstawicieli tej zawodowej grupy, wspomnianych wyżej pracowników państwowej służby archiwalnej, lecz także zgromadził w swoich szeregach etatowych archiwistów różnych zakładów, organizacji samorządowych i zawodowych, jak również prywatnych przedsiębiorców, świadczących usługi archiwalne. Zarówno przed zawieszeniem działalności, jak i po reaktywowaniu gdańskiego Oddziału SAP, w jego strukturze działało przeciętnie w ciągu roku od czterdziestu do pięćdziesięciu członków, mniej lub bardziej aktywnie włączających się w prace Stowarzyszenia.

Od samego początku swojego istnienia Stowarzyszenie Archiwistów Polskich nie było wyłącznie stojącą na straży wąskich, zawodowych interesów korporacją. Świadczyły o tym szeroko zakrojone prace i różnorodne formy aktywności, w tym publikowane pisma branżowe i czasopisma naukowe, również o zasięgu ogólnopolskim, takie chociażby jak „Archiwista Polski”, czy lokalnie - także w Gdańsku - organizowane sympozja i szkolenia na temat znaczenia i roli archiwistów w zabezpieczaniu narodowego dziedzictwa. W okresie po reaktywacji Oddziału pojawiły się nowe formy upowszechniania wiedzy o archiwistyce i archiwach, wystawy, zloty, zagraniczne wyjazdy studyjne, edukacja i szeroko pojęta informacja archiwalna, prowadzona przy pomocy różnych środków masowego przekazu, np. Internetu. Stowarzyszenie Archiwistów Polskich, w tym jego gdańscy członkowie, było zawsze w pierwszym szeregu animatorów wielkiego otwarcia się na potrzeby społeczne i kulturalne Polski i Polaków.

Niniejsza książka, którą oddajemy w Państwa ręce, ma na celu przybliżenie dokonań gdańskiego środowiska Stowarzyszenia Archiwistów Polskich na przestrzeni minionych pięćdziesięciu lat, czasu, który połączył dwie tak różne epoki w dziejach naszego państwa. W pierwszej kolejności jest to prezentacja dziejów gdańskiego SAP od trudnych początków po czasy współczesne. Do kategorii tych dziejowych doświadczeń należy również zaliczyć przedstawienie sylwetek najbardziej zasłużonych członków tego Oddziału, jego założycieli - Czesława Biernata, Teresy Węsierskiej-Biernatowej, Jana Biernata, Wandy Klesińskiej, Marii Sławoszewskiej, Czesława Stodolnego, Józefa Wiśniewskiego. Obok pokolenia pionierów zaprezentowano

również obszerne biogramy dwóch nieżyjących już działaczy – prezesów gdańskiego Oddziału w okresie po jego reaktywacji – Jana Jastrzębowskiego oraz Stanisława Flisa. Obaj odeszli przedwcześnie, w pełni sił zawodowych. Wielkim szokiem i stratą dla całego archiwalnego środowiska była zwłaszcza nagła śmierć Staszka, oddanego sprawom Stowarzyszenia i archiwistyki społecznika, popularyzatora i – można to z całą odpowiedzialnością stwierdzić – wychowawcy.

Nie mogło w niniejszej publikacji zabraknąć również miejsca dla prezentacji wyzwań nowoczesnej archiwistyki na miarę XXI wieku. A zatem przedstawiono tu także nowe formy aktywności Stowarzyszenia i zaangażowania młodych jego członków w organizowanie i porządkowanie zbiorów we współczesnych archiwach różnego typu – od Archiwum Państwowego po archiwa instytucji naukowych i związkowych. Ponadto też zamieszczone zostały refleksje i doświadczenia zawodowe archiwisty, jednego z członków gdańskiego SAP, znamienne, bo łączące w jednym życiorysie pracę w instytucji państwowej, jak również świadczenie usług w ramach własnej działalności gospodarczej. Obszerny aneks na końcu książki zawiera listy członków Zarządu, Komisji Rewizyjnej, członków honorowych oraz szeregowych działaczy gdańskiego Oddziału Stowarzyszenia, jest to więc także swego rodzaju dokument i świadectwo dokonań całej tej, niemałej, na przestrzeni minionego półwiecza, grupy osób.

Chciałbym w tym miejscu podziękować wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tego jubileuszowego tomu. Jego druk stał się możliwy dzięki środkom wyasygnowanym przez Urząd Miejski w Gdańsku. Czuliśmy również bardzo mocne wsparcie i zaangażowanie ze strony zaprzyjaźnionych instytucji, Archiwum Państwowego w Gdańsku, Stowarzyszenia Przyjaciół Archiwum Państwowego w Gdańsku oraz Nadbałtyckiego Centrum Kultury, które swoimi działaniami dopomogły w uświetnieniu tego przedsięwzięcia. Nie byłoby tej publikacji, gdyby nie zaangażowanie całego grona jej autorów, z obecną prezes gdańskiego Oddziału, panią Moniką Pluciennik na czele, za co również należą się podziękowania. Pragniemy również wyrazić wdzięczność za bezcenne uwagi panu profesorowi Markowi Stażewskiemu, autorowi recenzji wydawniczej tomu, od lat zaangażowanemu również – jako pracownik Instytutu Historii Uniwersytetu Gdańskiego – w promowanie nowych pokoleń gdańskich archiwistów.

Oddajemy zatem w Państwa ręce książkę o nas i dla nas – członków gdańskiego Oddziału Stowarzyszenia Archiwistów Polskich – ku upamiętnieniu zdarzeń i ludzi, na świadectwo naszych możliwości i pragnień.

Sławomir Kościelak

Spis treści

Gratulatoria	3
Tytułem wstępu (Sławomir Kościelak)	10
Stowarzyszenie Archiwistów Polskich Oddział w Gdańsku w latach 1965-2015 (Monika Płuciennik)	12
Członkowie założyciele gdańskiego Oddziału Stowarzyszenia Archiwistów Polskich	27
Czesław Biernat (Monika Płuciennik)	28
Teresa Węsierska-Biernatowa (Katarzyna Kubicka)	30
Jan Biernat (Łukasz Grochowski)	32
Wanda Klesińska (Monika Płuciennik)	34
Maria Sławoszewska (Jolanta Musiał)	36
Czesław Stodolny (Katarzyna Stodolna)	38
Józef Wiśniewski (Jolanta Musiał)	41
Prezesi gdańskiego Oddziału Stowarzyszenia Archiwistów Polskich	43
Jan Jastrzębowski (Joanna Bławat-Obin)	44
Stanisław Flis (Iwona Flis)	47
Praca członków Stowarzyszenia Archiwistów Polskich we współczesnych archiwach	55
Archiwum zakładowe Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku – historia, zasób, zadania (Piotr Giziński)	56
Archiwum Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” – rys historyczny, zbiory, popularyzacja (Łukasz Grochowski)	60
Archiwum Państwowe w Gdańsku i jego rola w upowszechnianiu wiedzy o historii Pomorza (Jolanta Musiał)	68
Archiwa zakładowe z perspektywy piętnastolecia. Próba oceny subiektywnej (Arkadiusz Welniak)	77
Założyciele, władze, członkowie honorowi i zwyczajni Oddziału Stowarzyszenia Archiwistów Polskich w Gdańsku (Hanna Jaskowska)	82
Wykaz członków założycieli Stowarzyszenia Archiwistów Polskich Oddział w Gdańsku	83
Składy Zarządów i Komisji Rewizyjnych Oddziału Stowarzyszenia Archiwistów Polskich w Gdańsku	83
Wykaz członków honorowych Oddziału Stowarzyszenia Archiwistów Polskich w Gdańsku	88
Wykazy członków Oddziału Stowarzyszenia Archiwistów Polskich w Gdańsku	89
Fotografie (Jolanta Taras)	115
Indeks osobowy (Monika Płuciennik)	126